

Dato: 27. april 2020 Fra/til: Kl. 1300-1430

Referent: Bente Hagerupsen/Emma Helen Rasmussen Møteleder: Torbjørn Røe Isaksen

Sakser.: 11/2714

Til stede: Arbeids- og sosialminister Torbjørn Røe Isaksen
Statssekretær Saida Begum, Arbeids- og sosialdepartementet (ASD)
Politisk rådgiver Embla Belsvik, ASD
Statssekretær Grunde Kreken Almeland, Kunnskapsdepartementet (første del av møtet)
Olav Strømmen, Velferdsalliansen
Ine M. Andersen, Bydelsmødre
Johan Lothe, Wayback
Rabia Musavi, LIN (Likestilling, Inkludering og Nettverk)
Tor Bernhard Slaathaug, Stiftelsen Rettferd
Honoratte BNN Muhanzi, Bibiamka
Ellen Bachmann, Batteriet Oslo (sekretariat for Samarbeidsforum mot fattigdom)
Robert Bo Nilsen, Batteriet Oslo
Caroline Bækkelund Ellingsen, Batteriet Oslo
Seniorrådgiver Bente Hagerupsen, ASD/Velferdspolitisk avdeling
Førstekonsulent Emma Helen Rasmussen, ASD/Velferdspolitisk avdeling

Fraværende: Statssekretær Inger Klippen, Helse- og omsorgsdepartementet (meldt avbud)

Kopi:

Referat fra møte 27. april 2020 i Kontaktutvalget mellom regjeringen og representanter for sosialt og økonomisk vanskeligstilte

1. Velkommen

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen ønsket velkommen til møtet, som ble avholdt som videokonferanse. Møtedeltakerne presenterte seg. Temaet for møtet var situasjonen for brukergrupper i lys av koronasituasjonen. Statsråden ønsker innspill på hva som er det viktigste å gjøre for brukergruppene i denne situasjonen. Han ønsker også å høre om andre saker som Samarbeidsforum mot fattigdom er opptatt av.

Statsråden sa at departementet de siste ukene har jobbet med å håndtere krisen. Pågangen til NAV er uten sidestykke, og det er en prioritet å sikre folk inntekt og utbetale ytelser. Mange har mistet jobben, eller er permittert. De som sliter på arbeidsmarkedet fra før på grunn av helseproblemer mv. vil oppleve ekstra utfordringer som følge av koronasituasjonen. Hele samfunnet er satt på pause. For mange er kontakten med det offentlige hjelpeapparatet også satt på vent.

2. Presentasjon av Samarbeidsforum mot fattigdom

Rabia Musavi presenterte kort Samarbeidsforum mot fattigdom, i og med at det var statsrådets første møte i Kontaktutvalget. Samarbeidsforum er et nettverk av 13 bruker- og pårørendeorganisasjoner. Formålet med forumet er å styrke samhandlingen på tvers av organisasjonene. På dette møtet deltok representanter fra seks av organisasjonene. Noen av organisasjonene har gitt skriftlige innspill. Organisasjonene som ikke har hatt mulighet til å svare, stiller seg også bak disse innspillene.

3. Samarbeidsforums innspill om situasjonen for brukergruppene

Følgende holdt innlegg på vegne av Samarbeidsforum mot fattigdom:

- Olav Strømmen, Velferdsalliansen
- Rabia Musavi, LIN (Likestilling, Inkludering og Nettverk)
- Ine M. Andersen, Bydelsmødre
- Johan Lothe, Wayback
- Tor Bernhard Slaathaug, Stiftelsen Rettferd
- Honoratte BNN Muhanzi, Bibiamka

Koronakrisen rammer alle, men rammer sosialt skjevt. Mennesker som lever i fattigdom og eksklusjon rammes ekstra hardt fordi de fra før slet med store utfordringer, og fordi de har færre ressurser og alternativer. Mange som også i utgangspunktet hadde knappe økonomiske ressurser, har nå så store utfordringer med økonomien at det går ut over tilgangen på helt nødvendige goder. En erfarer at ventetiden på økonomisk sosialhjelp har økt.

De langsiktige konsekvensene kan bli økte sosioøkonomiske forskjeller, økt fattigdom, større utbredelse av mental uhelse, og at utsatte grupper blir stående lengre ute i randsonen enn før krisen. Det store antallet arbeidsledige vil gjøre det enda vanskeligere å komme inn på arbeidsmarkedet for de som fra før sto utenfor. Langvarig hjemmeskole kan forsterke forskjellene mellom barn av foreldre med lav sosioøkonomisk status og andre barn.

Det er behov for tiltak som sikrer utsatte grupper hjelp og informasjon om rettigheter og bistand med søknader hos NAV, samt informasjon om ulike hjelpetiltak hos NAV og andre instanser. Statsråden sa at departementet vil ta en runde med NAV om dette. I den grad organisasjonene har mer konkret informasjon om ventetid på økonomisk sosialhjelp, tar departementet gjerne imot dette.

Manglende digital kompetanse og språkutfordringer gjør det vanskelig å nå ut til eldre og innvandrere med informasjon og tiltak. Særlig gjelder dette eldre innvandrere. Informasjon fra NAV må være tilgjengelig på ulike språk, og oversettelsene må kvalitetssikres. Informasjon må gis gjennom andre kanaler enn kun digitale. Statsråden sa at han har notert seg innspillene.

Flere av organisasjonene får henvendelser fra foreldre som ikke klarer å hjelpe barna med hjemmeskole, på grunn av manglende digital kompetanse og/eller

norskunnskaper. Noen mangler datautstyr. Enkelte har behov for hjelp til å løse praktiske utfordringer, til å strukturere dagene og aktivisere barna. En del sliter psykisk. Det etterlyses en beredskapsplan knyttet til folks psykiske helse.

Et økende antall smittede blant personer med innvandrerbakgrunn skyldes ikke nødvendigvis manglende informasjon, ei heller nødvendigvis landbakgrunn, språklige barrierer, kulturelle forskjeller eller avvikende holdninger. Mange personer med innvandrerbakgrunn lever, bor og jobber under forhold som gjør dem mer utsatt for koronasmitte enn den øvrige befolkningen. Sosioøkonomiske forhold begrenser også mulighetene for å håndheve smitteverntiltak som sosial distansering og hjemmekontor. Myndighetene bør se på tiltak for å redusere smittespredning i tettbefolkede strøk, og spesielt blant de som jobber i førstelinja.

Gradvis åpning av barnehager og skoler, med reduserte åpningstider, skaper utfordringer for aleneforsørgere som ikke har mulighet til å jobbe fleksibelt. Disse vil raskt bruke opp omsorgsdagene. Det må utarbeides et regelverk som arbeidsgivere og arbeidstagere kan forholde seg til, slik at det ikke er opp til hver enkelt arbeidsgiver. Det ser ut som at barn av foreldre i samfunnskritiske jobber nå stiller på lik linje med andre, ved at barnehagene ikke lengre tilbyr ekstra tid til disse. Statsråden sa at departementet er klar over problemstillingen med at noen timer trekkes som en hel omsorgsdag, og at en hele tiden vurderer om en bør utvide antall omsorgsdager. Innspill vedrørende åpningstider i barnehage viderefremmes til Kunnskapsdepartementet.

Flere av organisasjonene har iverksatt tiltak, og gjort tilpasninger i sin virksomhet i koronasituasjonen. Noen har lagt om til å tilby støtte og informasjon via telefon. Det er opprettet hjelpetelefoner rettet mot innvandrere der det gis informasjon og veiledning på ulike språk. Det drives oppsøkende arbeid, hjelp med digital skole og leksehjelp. Kursvirksomhet gjennomføres som e-undervisning, og det gis digital trening. Det gis praktisk bistand, bl.a. til å handle og lage mat til personer som er i karantene.

Organisasjonene foreslår en pakke med omstillingsmidler for frivillige organisasjoner som jobber med fattigdom og utenforskap slik at organisasjonene kan utvikle tilbud til sårbare grupper som er tilpasset situasjonen.

En del brukere opplever at de ikke kommer i kontakt med NAV, eller ikke tør ta kontakt fordi NAV er overbelastet. Noen vegrer seg for å ta kontakt av redsel for feilutbetalinger grunnet forenklingene som er innført. Det må kommuniseres tydelig at NAV er tilgjengelig for alle selv i denne ekstraordinære tiden. Statsråden understreket viktigheten av at personer som har behov for bistand fortsatt tar kontakt med NAV, og ikke lar være å ta kontakt av hensyn til systemet. Det er i situasjoner som denne man skal ta kontakt med NAV. Noe lengre ventetid må påregnes. Når det gjelder feilutbetalinger, sa han at det må være en god dialog med brukerne om dette.

Stiftelsen Rettferd opplever et økt antall henvendelser om NAV-spørsmål. I lys av dette har stiftelsen etablert et NAV- og kriserådgivningsprosjekt, hjelpmednav.no. Stiftelsen ønsker en dialog med ASD om prosjektet. Statsråden inviterte stiftelsen til å ta kontakt.

Leieboere og vanskeligstilte på boligmarkedet som får redusert inntekten sin kan få problemer med å betale husleie. Trangbodhet og karantene i små leiligheter gjør situasjonen ekstra krevende nå, og medfører økt smittefare. Det bør rettes spesiell oppmerksomhet rundt vanskeligstilte leieboeres bosituasjon, og det bør settes inn tiltak for å hindre utkastelser. Statsråden sa at ASD har notert seg innspillene, som også vil bli videreformidlet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Nedstengingen som følge av korona-utbruddet har store konsekvenser for innsatte i fengsler. Besøk av pårørende er stoppet, permisjoner er inndratt, og frigang i studier og arbeid er inndratt. Dette hindrer progresjon på veien tilbake til samfunnet. Det bør lettes på restriksjonene i fengsel i takt med at resten av samfunnet gjenåpnes. Det ble spesielt uttrykt bekymring for helsetjenestetilbudet i fengsel. Spesialisthelsetjenesten må åpnes opp igjen, og kommunene må ikke nedprioritere fengselshelsetjenesten i denne situasjonen. Det er problematisk at domfelte og varetektsinnsatte løslates uten at bolig er på plass. Det er stort behov for gjeldsrådgivning blant innsatte og tidligere innsatte. Statsråden sa at økonomi- og gjeldsrådgivning er sentralt og at han gjerne vil ha en dialog om dette på et senere tidspunkt. Innspill vedrørende innsatte i fengsel videreformidles til Justis- og beredskapsdepartementet. For rusavhengige i det åpne rusmiljøet er det utfordringer med å holde avstand. Det er bekymring knyttet til blant annet økende priser og mangel på stoff, og økt risiko for overdose. Opphør av midlertidige botilbud med oppfølging i denne situasjonen er uakseptabelt.

Organisasjonenes situasjonsbeskrivelse og anbefalinger angående koronasituasjonen er også skriftliggjort i et eget dokument, som er vedlagt.

4. Dialog

Kommentarer og oppfølgingsspørsmål er gjengitt under punkt 3. Det ble i begrenset grad tid til dialog.

5. Overlevering av innspill om NAV-ombud

Statsråden fikk overlevert et skriftlig innspill om NAV-ombud fra Samarbeidsforum mot fattigdom (vedlagt). Statsråden sa at det er en viktig og aktuell sak, som gjerne kan være tema for et senere møte i Kontaktutvalget. Han oppfordret Samarbeidsforum til å oversende innspillet til de politiske partiene i Stortinget, da Stortinget i disse dager behandler et representantforslag om NAV-ombud.

6. Eventuelt

Det var ikke saker til eventuelt.

7. Oppsummering

Statsråden takket for innspillene og gode og poengterte beskrivelser av hvordan situasjonen slår ut forskjellig for ulike grupper og personer. Han berømmet organisasjonene for å iverksette tiltak på eget initiativ. Innspill som berører andre departementer, vil bli oversendt til disse. Statsråden sa at han håper Kontaktutvalget snart kan møtes fysisk, forutsatt at situasjonen tillater det. Han ønsker at det settes opp

et nytt møte før sommeren, for å gi tilbakemelding på innspillene og se på hva som gjøres. Han sa at politisk ledelse i ASD ønsker å bli kjent med organisasjonene og de ulike prosjektene, noe som har blitt satt på vent i koronasituasjonen.

Vedlegg

- Organisasjonenes situasjonsbeskrivelse og anbefalinger angående koronasituasjonen
- Samarbeidsforums innspill om NAV-ombud